

Masarykova univerzita v Brně
Fakulta sociálních studií
Psychologie – Gender
Praxe II.

Komentář [J1]: Již se nepoužívá, oficiální název pouze Masarykova univerzita – pro příště :-)

Zpráva z praxe

Ženy50

Martin Kusák
UČO: 243476
Psychologie – Gender

O sdružení Ženy50

Během podzimního semestru roku 2008 jsem vykonával praxi v občanském sdružení Ženy50, kterou se Vám pokusím na následujících řádcích blíže představit a z pohledu gender problematiky kriticky zhodnotit.

Občanské sdružení Ženy50 (dále jen sdružení) vzniklo 21. listopadu 2006 registrací u Ministerstva vnitra. Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která podléhá zákonu č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Sídli na ulici Anenská 10 v Brně ve čtvrtém patře domu, který je zároveň sídlem mnohých dalších neziskových organizací. Jako nevládní nezisková organizace zaměřená na ženy má svá specifika. Takovýmto specifikem je například vytvoření vizí a stanov v souladu s dotační politikou státu (viz dále). Dle řazení NNO (nevládní neziskové organizace) podle Jany Chaloupkové můžeme sdružení zařadit do první oblasti, tedy do oblasti sociálně-psychologické pomoci a poradenství (2007). Chaloupková dále definuje takovéto sdružení jako vznikající za účelem vzájemné pomoci a podpory, výměny zkušeností mezi členkami. Zařazení do této oblasti lze doložit například úvodním slovem z letáku sdružení (tento leták je také nejčastěji první informací, kterou se členky/členové o sdružení dozvídají):

„Podnět pro naši činnost jsme nemusely hledat dlouho. Byl ukryt v každé z nás. Pocity, které v dané životní etapě prožívá téměř každá žena. Odchod dospělých dětí z domova, syndrom „prázdného hnízda“, neshody v partnerském soužití, rozvod, případně úmrtí manžela, starost o nemohoucí rodiče. Pokud zůstaneme bez práce, jen velmi těžce hledáme jinou, obavy z toho, že začít něco nového již nezvládneme, problémy se zdravím, stres, únava ze sociálních stereotypů, které jsme celý život trpělivě snášely, protože se to od nás očekávalo. A někde v koutku schovaná naděje, že ještě máme právo na radost, hravost, plnohodnotné bytí.“

Hlavní oblasti činnosti sdružení

Obecně lze říci, že sdružení Ženy50 se snaží ukázat, že obavy žen z padesátky jsou neoprávněné a zbytečné. Prostřednictvím svých akcí a projektů chce snížit sociální vyloučení žen a naopak v nich podnítit vlastní aktivitu a sebevědomí ke splnění vlastních snů a potřeb. Mottem sdružení je „harmonická zralá žena“, přistupující k životu aktivně a s plnou zodpovědností za své činy¹.

Komentář [J2]: Práce je dobře zpracovaná, doporučuji se nechat inspirovat oponenturou. Upozorňuji na to, že 10 normostran je 18 000 znaků vč mezer, a vy máte přes 22 tis. Toto je důležité vnímat, jelikož v bakalářské práci se netoleruje ani znak navíc. Můžete vynechat některé popisné pasáže – případně je zkrátit,...

¹ Motto a logo je dostupné na webových stránkách www.zeny50.cz

Konkrétně jsou oblasti sdružení rozděleny do dvou oblastí²:

1) Mapování stávající situace žen kolem padesáti let a výše v těchto oblastech:

- uplatnění na trhu práce (sledování, jestli ženy pocítily diskriminaci z důvodu věku a pohlaví)
- spokojenost se svojí sociální situací
- psychické problémy související s životní etapou danou věkem
- pocit sociální exkluze, zvláště v lokalitách panelových sídlišť
- zdravotní stav
- celkový životní styl
- výskyt překážek v kariérovém postupu z důvodu pohlaví

2) Realizace akcí, které na základě výše zmíněných oblastí pomohou ženám cílové skupiny snadněji zvládat svoji životní situaci a zaujmout lepší postavení ve veřejném životě. Jedná se o následující činnosti:

- podpora prosazování rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce
- individualizace žen (učit se postarat se o sebe, umět si najít potřebné informace, zacházet s nimi a vhodně je využít)
- zlepšení znalostí žen o podnikání
- využívání onformačních a komunikačních služeb ženami cílové skupiny
- počítačová gramotnost
- zvýšení povědomí o právech žen
- poukazování na genderové stereotypy v dané věkové skupině a tím pomáhat k jejich odstranění
- integrace žen nad 50 let postižených sociální exkluzí do společnosti
- programy na zvýšení sebevědomí žen, upevnění jejich zdraví, začlenění do plnohodnotného života ve společnosti
- podpora většího prosazování žen do řídicích pozic ve státní správě i ziskovém sektoru
- zvyšování prosperity podnikajících žen na základě vzájemné podpory, například formou upřednostňování služeb, poskytovaných kolegyní ze sdružení

Financování sdružení

Míra, ve které jsou realizovány oblasti činnosti sdružení, je přímo závislá na financování. Proto bych zde chtěl alespoň nastínit strukturu financování sdružení.

² Viz stanovy sdružení dostupné z: <http://www.zeny50.cz/zeny/stanovy.php>

Zdroje příjmů sdružení jsou následující:

- dobrovolné příspěvky
- vlastní činnost
- účelové granty
- dotace
- dary

Příčemž v roce 2007, tedy v podstatě v prvním roce existence, sdružení získalo nejvíce financí z účelových grantů (asi 55%) a z členských darů (asi 25%). Dalšími finančními zdroji byly drobné dary jednotlivců, členské příspěvky a dotace, vlastní činnost, úroky a půjčka. Za rok 2008 zatím není vypracována detailní zpráva o financování, proto mohou pouze konstatovat, že nejvyšší finanční položka byla obdržena od města Brna. Ta byla obdržena z důvodu podpory činnosti sdružení 1. náměstka primátora města Brna MUDr. Daniela Rychnovského.

Z výše uvedené struktury financování je zřejmé, že sdružení je defakto závislé na účelových grantech, o které musí každoročně bojovat s nespočtem dalších neziskových organizací. Také proto se zde dle mého názoru projevil efekt přizpůsobení hlavních oblastí činnosti a vizí grantové politiky (viz rozpor u bodu bourání genderových stereotypů a tzv. ženských časopisů – viz dále). V České republice totiž stále ještě neexistuje systematické finanční politika a podpora žensky zaměřeným organizacím jako je Ženy50 (Marksová-Tominová, 2004), proto jsou oblasti činnosti přeformulovány a pojaty například jako pomoc sociálně vyloučené skupině osob.

Struktura organizace a síťování

Sdružení Ženy50 je sdružením velice mladým a tudíž zatím i velice nepočtným. Aktivně se zde účastní 4 ženy, z toho dvě zde pracují na pracovní úvazek a další dvě dobrovolně, popřípadě za příležitostné odměny (například u fundraisingu).

Hierarchicky vypadá struktura sdružení takto:

- Předsedkyně sdružení (Ing. Jana Jarušková)
- Místopředsedkyně sdružení (Mgr. Věra Janáková)
- Tajemnice sdružení (Ing. Věra Pakostová)
- Členka výboru sdružení (Alena Jurnečková)

Ve sdružení tedy pracují a aktivně se účastní pouze ženy. Příčemž takováto struktura, ne příliš rozlehlý prostor využívaný sdružením v kombinaci s takřka rodinnou atmosférou, může mít

dopad i na vnímání sdružení a přihlašování se dalších členek. Pokud totiž zohledníme fakt, že se dnes ženy zapojují do veřejného života mnohem více než jak tomu bylo před desíti lety (ČSÚ, 2007), tak takovéto sdružení může být jakýmsi novým „soukromým prostorem“, který ženy užívají k vytváření něčeho velice blízkého rodinnému krbu. I přes zapojení se do veřejného prostoru, tedy prostoru muže, mohou být ženy v tomto sdružení vnímány stále jako „soukromé“ (Elshtain, 1999).

Ovšem jak už tomu často bývá, tak málo co má jen jedno možné vysvětlení. Proto bych zde chtěl nastínit další možné vnímání sdružení, respektive její hlavní představitelky, paní Jaruškové. Při troše abstrakce bych chtěl její pozici reflektovat s hegemonickým mužstvím. Connel (1995) tvrdí, že hegemonické mužství je vždy konstruované ve vztahu k jiným mužstvím, ale i ve vztahu k ženám. Podle něj jde o mladšího bělocha ze střední vrstvy, heterosexuála, soutěživého a prosazujícího se ve veřejné sféře. Kimmel (In Brod a Kaufman, 1994) pak dodává, že by měl být psychicky silný, úspěšný, schopný, spolehlivý a má moc kontrolovat. Dále by měl být vzdělán v tzv. „tvrdé vědě“ a dávat důraz na vzdělání. Pokud bychom se na to podívali z ženského pohledu, tak paní Jarušková defakto splňuje výše uvedené parametry. Je vzdělána ve tvrdé vědě, velkou část života pracovala jako programátorka, je bílé pleť, ze střední vrstvy, heterosexuálka, do jisté míry (například v rámci boje o granty) soutěživá, prosazující se ve veřejné sféře. Aby dokázala udržet nepříznivou finanční situaci ve sdružení, tak musí být i psychicky silná, schopná a spolehlivá. Úspěch se zde měří velice těžce, ovšem spolupráce s mnohými organizacemi v tak krátké době existence sdružení, účast na projektech přes Kancelář Brno – Zdravé město, relativně významní lidé přednášející ve sdružení, by se dalo pokládat za úspěch. A jelikož v Brně, ani v celé České republice není mnoho organizací zabývajících se sociálním vyloučením žen starších padesáti let, tak moc „kontrolovat“ a utvářet informace ohledně žen v tomto období je také z části v jejich rukách.

Tímto nechci vytvářet nějaké definitivní soudy, chci jen položit otázku, jakým způsobem se vnímají takováto sdružení a ženy v jejich vedení?

Sdružení je napojeno na několik dalších organizací. Některé z těchto organizací spolupracují se sdružením častěji, ovšem většina z nich je spíše pouze pasivními společníky. Proto je zde uvedu jen ve výčtu:

- Asociace Ruských spolků v ČR
- Euronest
- Knihovna Jiřího Mahena v Brně
- o.s. Vaňkovka
- YMCA
- CELSUS
- o.s. Smrk

- Český rozhlas
- MAMP
- s.o.s. Vesna
- Nesehnutí

Centrum Ženy50

Hlavní službou, kterou sdružení dosud stále rozvíjí, je vytvoření denního Centra Ženy50 (dále jen centra), které má sloužit k realizaci aktivit sdružení a také jako ochranné místo, kde se v klidu dají řešit problémy všeho druhu. Činnost centra je rozvíjena v těchto oblastech³:

1. Ochrana cílové skupiny žen 50 a více letých před sociálním vyloučením – toto téma je zároveň klíčové pro práci Centra a zaměřuje se zejména na snížení důsledků osamocení, které přináší dané věkové období ženy. Ze sociálního hlediska pak poskytuje:
 - možnost setkávání se s přítelkyní v prostorách Centra, popovídání při kávě a čaji
 - denní tisk, případně ženské časopisy
 - vytvoření nových kontaktů
 - společné provozování koníčků (například si každá žena může donést pletení, háčkování a pro získání sociálního kontaktu tuto činnost provozovat v Centru)
 - koníčky pod dohledem lektorky (keramika, malování na sklo, drhání, ...)
 - plánování společných sportovních aktivit
 - společná návštěva výstavy, divadla, shlédnutí filmu
 - přednášky zabývající se tématy, které ženy cílové skupiny zajímají (potíže v klimakteriu, psychologická témata, byliny, kosmetika, zdravý životní styl a další – podle zájmu žen)
 - možnost zaslání z počítače v Centru, napojeného na internet, mail příbuzným, kamarádkám, vytvoření textového dokumentu ve Wordu; vyhledání informací na webu...
 - burzy (šatstva, ručních prací, přebytků ze zahrádky...)
2. Pomoc ženám cílové skupiny v nezaměstnanosti – trh práce a organizace jako takové jsou silně genderovány (Acker, 1990) a padesátileté a starší ženy jen velice těžce nacházejí novou práci, která by nebyla silně spojena s jejich biologičností. Centrum poskytuje pomoc nezaměstnaným ženám cílové skupiny v několika podobách:
 - možnost jednorázově, či opakovaně získat potřebnou informaci ohledně volných míst za přispění pracovnice centra (např. psaní životopisu, hledání vhodné práce na webu)
 - dobrovolná činnost v rámci Centra (tato činnost má zabránit nezaměstnaným ženám upadnout do nečinnosti, apatie a deprese s následkem propadu do sociální exkluze, útěku

³ Odrážky k bodům 1 a 2 jsou čerpány z: <http://www.zeny50.cz/zeny/vize.php>

do nemoci, nebo skutečnému onemocnění)

- pracovní úvazek v Centru (v rámci Centra budou vytvořena 2 pracovní místa, která budou sloužit nezaměstnaným ženám, přičemž toto místo bude poskytnuto ženám na zkrácený úvazek po dobu 6 měsíců. Za tuto si žena upevní pracovní návyky, zlepší své sebevědomí a finanční situaci)
 - pomoc při prosazování jiných možností pracovního úvazku (například prosazení částečného pracovního úvazku, flexibilní pracovní doby atp.)
3. Zlepšení počítačové gramotnosti žen 50-ti letých a starších – jen malé procento žen cílové skupiny umí ovládat počítač. Počítačová gramotnost je však dnes nezbytná a firem, které nefungují přes počítače stále ubývá. Proto počítačová gramotnost pomůže nejen s nacházením vhodného zaměstnání, ale zároveň může napomoci i udržování kontaktů například prostřednictvím e-mailů)

Denní rozvrh Centra

Rozvrh centra je od pondělí do čtvrtka, přičemž PC kurzy probíhají každodenně a jsou zaměřeny na třetí bod Centra, tedy zvýšení počítačové gramotnosti žen. Internetová kavárna je zaměřena zejména na internetovou komunikaci s kamarádkami a na případnou pomoc v těžké životní situaci. Úterní volné setkávání je místem pro besedy nazvané „Hovory žen“, které jsem do jisté míry během své praxe vedl a kde jsme s ženami rozebírali genderové stereotypy, genderovou výchovu a vůbec komplexní problémy spojeny se stereotypy v tomto životním období. Ve čtvrtek je prostor pro přednášky, které většinou vedou externí lektori, spolupracovníci. V nedávné době zde byly například přednášky na téma postarejme se o vlastní spokojenost, užijme si života, nebo přestaňme se trápit.

	10.00 – 12.00	12.00 -15.00	15.00 – 17.30	17.30 – 19.30
po			Internet. kav. / Poradna	PC kurz
út		Internet. kavárna / Poradna	PC kurz	volné setkávání
stř	PC kurz	Internetová kavárna / Poradna	PC kurz	
čtv			PC kurz	Přednášky

Projekty (akce) sdružení

Sdružení za svou relativně krátkou dobu existence stačilo realizovat několik projektů, které souvisejí s výše uvedenou tematikou. Tyto projekty bychom mohli rozčlenit na realizované, v

průběhu, či plánované.

Realizované:

- zapojení se do projektu „Brněnské dny pro zdraví“ - projekt obsahoval sérii přednášek (např. O nemocech trochu jinak, V padesáti život nekončí atp.), program Zdravě a hravě i po 50 a Pochod všech generací
- kurz Tchaj-Ťi – tříměsíční kurz zaměřený na komplexní aktivitu žen
- módní přehlídka s názvem „Hrátky s postavou aneb Jak na to vyzrát“
- PC kurz – kurz zaměřený na zvýšení počítačové gramotnosti žen. V minulosti již proběhlo několik kurzů a pro velký zájem se otevírají další
- Hovory žen – besední úterní večery, které jsou také stále aktivní

Plánované:

- rozšíření a zkvalitnění akce „Hovory žen“
- fotografická soutěž „Úhel pohledu“ - téma projektu je „Jaká je žena 50+, jak se vnímá, co prožívá, jak ji vidí ostatní. Fotografie s osobitým úhlem pohledu na život žen 50+.“

Genderová reflexe témat

Hlavním pilířem sdružení je denní Centrum Ženy50. Zde chodí ženy v případě nesnázi, pocitu osamocení, při potřebě využívat některou z nabízených služeb. **Proto bych se chtěl blíže podívat na témata, která jsou ve středu zájmu Centra.**

Ad 1: Ochrana cílové skupiny žen 50 a více letých před sociálním vyloučením – zde bych viděl takřka zásadní problém, který by mělo sdružení řešit. Tím je prezentace období padesátileté ženy jako problematického. Například se zabývají „... snížením důsledků osamocení, které přináší dané věkové období ženy...“ (viz výše). Takto se tedy předpokládá, že žena, která dosáhne 50-ti let bude mít automaticky výše uvedené problémy. Bude se tedy cítit osamocená, nepotřebná a bude mít zdravotní problémy. Při reflexi s genderovým uviverzem Sandry Harding (In Šmausová, G. 2002) by toto téma podporovalo stereotypní vnímání ženy v tomto období na třetí úrovni univerza, tedy role. Nyní se ženy stereotypně vnímají jako „pečovatelky“, jako ty, jenž opatrují pohodu rodinného krbu. Uvedení (už na brožurě sdružení), že toto období je spojeno s nepotřebností, protože děti už odešly pryč z domova, je dosti esencialistické a do jisté míry udržující nerovnost ve společnosti. Sdružení ve svých stanovách také uvádí, že chce bojovat se stereotypy, které ženy musely potichu snášet. Tímto stereotypem je například mínění, že žena má být v domácnosti, tedy že má vařit,

Komentář [J3]: Zde bych doporučila stručně uvést použité metody a postupy analýzy. Dokumenty organizace, které jste použil, metody sběru dat (pozorování, rozhovory...) Délka času, po který jste v organizaci sbíral data.

uklízet, prát atp.⁴ Přesto ženám nabízí tzv. „ženské časopisy“. Tyto časopisy však píše takřka pouze o módě, vzhledu obecně, partnerském soužití, zdraví, vaření, péči o děti, domácnosti, zahrádkaření atp. Obsah je tedy stoprocentně domácího obsahu (Osvaldová, B. 2004). Skrze tyto časopisy však ženy vnímají jistý ideál⁵, kterému by se měly nějakým způsobem podřídít a zpět je to vrací do stereotypu, proti kterému sdružení bojuje.

Ad 2: Pomoc ženám cílové skupiny v nezaměstnanosti – zde bych chtěl pouze podotknout, že pracovní místa, která jsou hledána (například přes internet) pro ženy, souhlasí s tradiční rolí v naší společnosti. Nejčastěji jde o místa sekretářky, ošetrovatelky, učitelky atp. Tento přístup však podporuje segregaci trhu práce, která v České republice panuje (Valentová, I. 2007).

Ad 3: Zlepšení počítačové gramotnosti žen 50-ti letých a starších – toto téma považuji osobně za velice důležité. Díky schopnosti ovládat počítač mohou ženy nabýt nové informace, rady, popřípadě se zapojit do nějaké komunity. Napojením se do světa internetu se jim otevrou mnohé dveře, které jim do té doby byly zavřeny. Tímto se může snížit třeba pocit nepotřebnosti, nedostatek komunikace atp.

Gender a rovné příležitosti ve sdružení

I přes své zaměření sdružení zatím nemá ucelenou koncepci přístupu ke genderu. Některé body, jako „odstraňování genderových stereotypů“, nás odkazují k ucelené koncepci, ovšem při rozhovorech s vedením a pracovníci sdružení docházím k názoru, že je zde přístupováno k genderu dosti esencialisticky. Toto své tvrzení bych podpořil úvodními slovy, se kterými se ženy sektávají při příchodu do sdružení, které napovídají, že žena v období okolo padesátého roku má dosti specifické problémy, které mají být založeny na pohlaví. Také tzv. „ženské časopisy“ podporují tezi o esencialistickém pojetí genderu ve sdružení. Boj proti stereotypnímu vnímání žen v zaměstnání a zvyšování počítačové gramotnosti žen (schopnosti, která je spojena spíše s muži) však ukazuje, že jistý krok směrem k feministickému smýšlení zde je. Proto jsem se rozhodl hodnotit přístup k genderu sdružení s rozdělením pojetí o genderu Zuzany Uhdové (2004). Podle tohoto rozdělení bych se odvážil zařadit koncepci genderu, se kterou operuje sdružení pod „feminismus difference“.

K finančnímu ohodnocení zaměstnankyň sdružení jsem přístup neměl, ovšem finance se

4 Toto je také obsaženo v genderovém univerzu Sandry Hardinh. Souvisí jak s druhou rovinou (dělbou práce), tak s rovinou třetí (role).

5 Přírovnal bych to k mýtu krásy Naomi Wolf (2000), kde popisuje, jakým způsobem se dívkám předkládá ideál, za který je údajně hodno bojovat.

údajně rozdělují rovným dílem mezi všechny pracovnice. Také pracovní plocha obou stálých pracovníků je stejná a rozměrově či jinak nediskriminuje ani jednu z nich. Obě pracovnice také spolu zahajují pracovní den a zároveň odcházejí. Pravidla zabezpečující rovné zacházení vypracována nejsou, ale dle mého názoru to zde zatím není nutné. Většina věcí je zde založena na domluvě mezi dvěma hlavními zaměstnankyněmi, které si dle mého názoru vycházejí maximálně vstřícně.

Reflexe průběhu praxe

Náplň mé praxe byla z drtivě většiny založena na shánění financí pro sdružení (fundraising) a vedení několika „hovorů žen“.

Během vyhledávání sponzorů jsem využil hned několik znalostí, které jsem během studia získal. Nejdříve jsem přistupoval k potenciálním sponzorům s ideou, že po objasnění problémů a stereotypů, jenž jsou nabaleny na období padesátileté ženy budu relativně úspěšný, ovšem tato strategie se ukázala jako neefektivní. Drtivá většina (započítány jsou ty firmy/organizace, které mi dosud odpověděly) však o tuto problematiku nemělo zájem. Ti, kteří zájem měli, však mají již vytvořený sponzorský systém, proto získávání financí v krátkodobém hledisku nebylo úspěšné. Pro další sponzorské období však se sdružením již budou počítat. Má druhá strategie byla nabídnout padesátileté ženy jako potenciální spotřebitele. Objasnění stereotypu ve vnímání žen a jejich role ve společnosti se jevila jako řádné vysvětlení, že právě tato skupina bude ta pravá pro jejich obchodní účely. Tato strategie se ukázala jako mnohem ukefektivnější a během mé praxe bylo v jednání hned několik firem. Je zde ale otázkou, jestli je dobré bojovat proti stereotypům jejich využíváním. Navíc firmy, jenž by byly ochotny přispět jsou ryze „domáckého charakteru“. Tedy podporují roli ženy v domácnosti.

Také jsem vedl několi večerních besed s názvem „Hovory žen“, kde jsme s účastnicemi hovořili o jejich zkušenosti se stereotypy a o přístupech k genderové problematice. Také jsme nakousli téma gender a média, tedy prezentování žen v médiích.

Během praxe jsem se naučil, že boj proti stereotypům je takřka nekonečný a bojovat se nedá jinak než opět využíváním stereotypů. Svě dilema například na poli získávání financí bych připodobnil seriálovému charakteru od Youngové.

Absolventa/absolventku genderových studií bych si zde dokázal představit, protože by mohl/la pomoci jednotně konceptualizovat gender pro sdružení. Také by mohl/la vést besedy a večerní „hovory žen“, kde by ženám více přiblížil/a tematiku genderu a jeho výhody pro každou jednotlivou ženu.

Komentář [J4]: Zde oceňuji vaši reflexi možností a limitů boje proti gen stereotypům.

Komentář [J5]: Zde chybí citace a dopňte i do seznamu literatury.

Celkové zhodnocení

Organizace na mě působila relativně dobrým dojmem. Jediné, co snižovalo můj dojem byla nejednotné pojetí genderu a znatelný boj o to, ho nějak uchopit. To si ale vysvětluji krátkou existencí sdružení. Také financování a znatelné problémy s dotacemi a granty nepůsobil příliš dobře. To se však nedá vůbec vyčítat, protože jak jsem již ve své práci uvedl, tak ČR nemá vypracovanou grantovou politiku pro organizace tohoto typu. Celkový dojem je tedy v zásadě velice kladný.

Klady:

- v ČR neobvyklá témata
- paleta skcí organizovaných sdružením
- neustálý proces vzdělávání
- PC kurzy
- příjemné prostředí

Zápory:

- nejednotný přístup k genderu
- ženské časopisy
- zaměření se na tzv. „ženské aktivity“ - pletení, popovídání si při kávě a čaji, kosmetika aj.
- slabé finanční zázemí

Literatura

- Chaloupková, J. 2006. Základní charakteristika prožensky orientovaných neziskových organizací. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Ročník 7, číslo 2: 29-36.
Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/view.php?cislocclanku=2007010603>
- Marková-Tominová, M. 2004. „Stát a ženské nevládní neziskové organizace“. In Pavlík, P. Stínová zpráva v oblasti rovného zacházení a rovných příležitostí žen a mužů. Praha
- Český statistický úřad. 2007. Zaostrěna na ženy a muže. Údaje platn k 22.12.2007.
Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1413-07>
- Elshtain, J., B. 1999. Veřejný muž, soukromá žena. Praha
- Connell, R., W. 1995. Masculinities. Los Angeles
- Kimmel, M. 1994. Masculinity as homophobia: Fear, shame, and silence in the construction of gender identity. In: Brod, H., Kaufman, M. Theorizing Masculinities. Thousand Oaks: Sage Publication. s. 119-141
- Acker, J. 1990. Hierarchies, jobs Bodies: A Theory of Gendered Organizations. In: Gender and Society 2: 139-158
- Šmausová, G. 2002. „Proti tvrdošijné představě o ontické povaze gender a pohlaví.“ Sociální studia, č. 7: 15-27
- Osvaldová, B. 2004. Česká média a feminismus. Slon
- Wolf, N. 2000. Mýtus krásy. Aspekt
- Valentová, M., Šmídová, I., Katrňák, T. 2007. Genderová segregace thru práce v kontextu segregace vzdělanostní: mezinárodní srovnání. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Ročník 8, Č. 2: 43-52
- Uhdová, Z. 2004. Feministické teorie: Spor o pojetí genderu. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Ročník 4, č. 1: 1-4